

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

NOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot goedkeuring en instelling van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap

1. Inhoudelijk

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) heeft in 2013 in samenwerking met Architecture Workroom Brussels en Bovenbouw Architectuur een toekomstverkenning uitwerkt voor de Vlaamse open ruimte, waarbij 'open ruimte' wordt opgevat als één samenhangend ecosysteem van open ruimte en verstedelijking. De toekomstverkenning wordt gedragen door de partners die gegroepeerd zijn binnen het Open Ruimte Platform (VLM, departement Omgeving, VVSG en VVP). Het resultaat van de toekomstverkenning is het Open Ruimte Offensief, bestaande uit zes toekomstvisies voor de open ruimte. Eén van deze toekomstvisies heeft het zoeken naar een slimme combinaties tussen de wateropgaven voor landbouw en landschap in landelijke gebieden binnen het verstedelijkte Vlaanderen als focus.

Het programma Water-Land-Schap wordt uitgewerkt als eerste programma voor de verwezenlijking van de vermelde toekomstvisie. Het is een nieuwe methodiek om problemen met water in landelijke gebieden in onderlinge samenhang op te lossen, in nauwe samenwerking met de gebruikers van het gebied zoals landbouwers en bedrijven, dorpingen en water- en landschapsbeheerders. Het programma bestaat uit drie sporen:

1. Bijeenbrengen van de bestaande kennis in Vlaanderen omtrent de thema's water, landbouw en landschap.
2. Experimenteren met nieuwe en innovatieve oplossingen voor de waterproblematiek in agrarische gebieden door (internationale) samenwerking.
3. Vlotte en flexibele uitvoering op het terrein mogelijk maken via spoor 1 van het Landinrichtingsdecreet (inzet van de instrumenten van het landinrichtingsdecreet via landinrichtingsprojecten).

Het programma Water-Land-Schap wordt begeleid en uitgewerkt door een programmateam Water-Land-Schap bestaande uit de VLM, de Vlaamse Milieumaatschappij, het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, het departement Landbouw en Visserij, het departement Omgeving, het Agentschap voor Natuur en Bos, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, het Vlaams Kenniscentrum Water en Architecture Workroom Brussels.

Op 23 oktober 2017 is een projectoproep gelanceerd naar lokale initiatieven voor het programma Water-Land-Schap. De aanpak en voorwaarden zijn vastgelegd in het 'Reglement oproep Water-Land-Schap 2018'. Het accent van de oproep lag op lokale initiatieven die beek- en riviersystemen sterker maken of de watervoorraden beschermen, rekening houdend met het landschap en haar

gebruikers. De lokale initiatieven moeten maatregelen voor water, landbouw, natuur, landschap en verstedelijking in de open ruimte of in een bebouwde omgeving in één visie samenbrengen, moeten innovatief zijn en moeten de omgeving meer weerbaar maken tegen de klimaatverandering. De oproep voorziet in twee stappen:

- Stap 1: de selectie van de initiatieven;
- Stap 2: het uitwerken van de initiatieven tot een voorstel van landinrichtingsproject.

In totaal hebben 39 gebiedscoalities een voorstel ingediend. Het programmateam Water-Landschap heeft de voorstellen beoordeeld volgens de criteria van het 'Reglement oproep Water-Landschap 2018' dat gaat als bijlage 3. De 14 ingediende voorstellen die het hoogst scoorden, werden opgenomen in het onderzoek naar de opportuniteit en de haalbaarheid van het landinrichtingsproject Water-Landschap:

- 1 Gaverbeekvallei
- 2 Robuuste waterlopen Westhoek
- 3 Midden-West-Vlaanderen
- 4 Barbierbeek
- 5 Maarkebeek
- 6 Burenwater
- 7 Aqualitatieve Mechelse groenteregio
- 8 Beek.boer.bodem
- 9 Ravels
- 10 Vallei van de Zennebeemden
- 11 Laakvallei
- 12 Getestreek
- 13 Herk- en Mombeekvallei
- 14 Maasvallei en Kempenbroek.

In de 14 deelprojecten zal gebiedsspecifiek aan de slag gegaan worden met maatregelen die het doel van dit landinrichtingsproject nastreven. Meer informatie over de specifieke projecten vindt u in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering die gaat als bijlage 2.

Door de inzet van landinrichting kunnen de 14 lokale coalities tegelijk in hun eigen gebied aan de slag gaan om maatregelen op het terrein te testen, te monitoren en erover te communiceren. De instrumenten waarover landinrichting beschikt zijn uitermate geschikt om maatregelen in landelijk gebied op vlak van water, landbouw en landschap op het terrein uit te voeren. De middelen landinrichting zorgen ervoor dat zowel de proceswerking in de gebieden als de uitvoering versterkt wordt. De planbegeleidingsgroep bewaakt dat in alle gebieden tegelijk en in dezelfde mate wordt gewerkt aan de doelstellingen van dit landinrichtingsproject, zij het op maat van het specifieke deelgebied. Bovendien zijn er binnen het proces van landinrichting mogelijkheden om zowel Vlaamse, provinciale en lokale overheden, doelgroepen en privépersonen te betrekken. Zo kan voor het eerst in Vlaanderen over de sectoren heen gekeken worden naar de komende klimaatuitdagingen. Door een ruim veld aan partners erbij te betrekken, van lokale landbouwer tot bedrijf, en van lokaal bestuur tot Vlaamse overheid, kan geleerd worden van elkaar, niet alleen om in de deelgebieden in kwestie kwaliteitsvolle ingrepen te waarborgen, maar ook om de grondslag te leggen van een nieuwe houding ten opzichte van de opgaven op het vlak van water, landbouw en landschap in het kader van de klimaatverandering. Een degelijke systeemkennis moet in de deelgebieden samen met het programmateam opgebouwd worden om te komen tot de meest geschikte maatregelen.

Het is essentieel dat het programma Water-Land-Schap diverse maatregelen kan uittesten en uitvoeren op het terrein. Uit de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de lokale coalities onderling en met het programmateam kan heel wat expertise ontstaan om te leren omgaan met klimaat- en open ruimte-uitdagingen. In het landinrichtingsproject is tijd uitgetrokken om de nodige kennis en expertise bijeen te brengen, om de nodige studies uit te voeren en om te komen tot geïntegreerde inrichtingsplannen. De maatregelen doorlopen bovendien een afweging over het te gebruiken instrumentarium. De wisselwerking tussen het programmateam en de lokale coalities, die opgenomen is in het landinrichtingsproces, kan de kennis over de te nemen maatregelen voor het beleid inzake water, landbouw en landschap in onderlinge samenhang en in relatie tot klimaatverandering verhogen. Het programmateam neemt daarbij een sturende en ondersteunende rol op, de lokale coalities een uitvoerende rol.

De programmacommissie heeft op 4 december 2018 in consensus een gunstig advies gegeven over het landinrichtingsproject Water-Land-Schap. Het advies gaat als bijlage 6. Het voorstel van landinrichtingsproject Water-Land-Schap hoeft niet aangepast te worden op basis van het advies van de programmacommissie.

Het voorontwerp van besluit tot goedkeuring en instelling van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap gaat als bijlage 1.

Het rapport van het onderzoek en de haalbaarheid van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap gaat als bijlage 4. De bijbehorende kaartenatlas gaat als bijlage 5

2. Budgettaire weerslag

De totale kostprijs van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap wordt geraamd op 9.629.000 euro. Het aandeel van het Vlaamse Gewest als landinrichtingssubsidie aan de partners die met de uitvoering van onderdelen zullen worden belast, wordt geraamd op 5.750.000 euro.

Nr	Deelgebied	Totaal	Subsidie	Partners
1	Gaverbeekvallei	1.180.000	500.000	680.000
2	Robuuste waterlopen Westhoek	625.000	362.500	262.500
3	Midden-West-Vlaanderen	740.000	500.000	240.000
4	Barbierbeek	685.000	442.500	242.500
5	Maarkebeek	685.000	417.500	267.500
6	Burenwater	500.000	320.000	180.000
7	Aqualitatieve Mechelse groenteregio	790.000	470.000	320.000
8	Beek.boer.bodem	567.000	383.500	183.500
9	Ravels	692.000	446.000	246.000
10	Vallei van de Zennebeemden	675.000	387.500	287.500
11	Laakvallei	505.000	302.500	202.500
12	Getestreek	585.000	367.500	217.500
13	Herk- en Mombeekvallei	570.000	370.000	200.000
14	Maasvallei en Kempenbroek	830.000	465.000	365.000
Totaal		9.629.000	5.734.500	3.894.500
Afgerond tot			5.750.000	

De subsidiëring van de uitvoering van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap gebeurt in toepassing van hoofdstuk 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014 betreffende de landinrichting. De subsidies aan de VLM zullen worden aangerekend op basisallocatie QB0 QC187 6142 van artikel QB0-1QCH2NY-IS van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap. De subsidies aan de overige partners die met de uitvoering van onderdelen van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap zullen worden belast (provincies, gemeenten, publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen, natuurlijke personen) zullen worden aangerekend op basisallocatie QBX QC057 6332 van artikel QBX-3QCH2NJ-WT van het Minafonds. De subsidies zullen pas toegekend en vastgelegd worden op basis van de voorlegging en de goedkeuring van volledige aanbestedingsdossiers.

In de meerjarenavastleggingsplanning landinrichting “2019 + 2020-2029” zijn opgenomen:

- alle nog in uitvoering zijnde inrichtingsplannen van de pilootlandinrichtingsprojecten (volgens de oude regelgeving);
- alle reeds goedgekeurde landinrichtingsprojecten met hun (land)inrichtingsplannen;
- het thans ter goedkeuring voorgelegde landinrichtingsproject Water-Land-Schap.

Voor de raming van het beschikbare budget wordt uitgegaan van continu beleid ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019: 3.823 k.euro VAK op basisallocatie QB0 QC187 6142, 901 k.euro VAK op basisallocatie QBX QC057 6332, samen 4.724 k.euro VAK.

De indicatieve meerjarenavastleggingsplanning landinrichting “2019 + 2020-2029”, samenvatting en detail, gaan als bijlage 7 en 8.

Het advies van de Inspectie van Financiën van 18 februari 2019 gaat als bijlage 9. De Inspectie van Financiën formuleert een voorbehoud t.a.v. het opzet van dit landinrichtingsproject: het is een amalgaam van lokale, geïsoleerde projecten zonder schaalvoordelen noch synergie. Bovendien legt het een hypotheek op de broodnodige Vlaamse landinrichtingsmiddelen voor uitvoering van de reguliere (land)inrichtingsplannen binnen het recurrent budget van 4.724.000 euro per jaar. De Inspectie van Financiën betreurt dat de selectie van projecten niet ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering werd voorgelegd. Het programmateam heeft zijn selectie gemaakt. Dit is een voldongen feit voor de Vlaamse Regering.

Hierop kan als volgt geantwoord worden. De opzet van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap wijkt doelbewust af van de reguliere gebiedsgerichte landinrichtingsprojecten. Het project Water-Land-Schap is een vernieuwende aanpak naast de klassieke aanpak van gebiedsgerichte landinrichtingsprojecten. Het is een programma voor de realisatie van klimaatrobuuste waterloop-systemen in de open ruimte, in combinatie met maatregelen voor een duurzame landbouw en een klimaatrobuust landschap. Omdat deze thema's een gebiedsgerichte aanpak vragen en verspreid over heel Vlaanderen aan de orde zijn, werd het programma samengesteld uit deelprojecten verspreid in Vlaanderen, diverse types landschappen en waterloop-systemen, die geografisch niet aansluiten. Er wordt in kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de projecten voorzien om voldoende samenhang te garanderen tussen de geografisch verspreide projectgebieden. Deze aanpak kadert in het beleid zoals beschreven in de Beleidsnota 2014-2019, de Beleidsbrief 2017-2018 en de Beleidsbrief 2018-2019 van de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

De samenstelling van het programmateam Water-Land-Schap is gebaseerd op de drie hoofd-thema's van het programma Water-Land-Schap. De rol van Architecture Workrooms Brussels in het programmateam is deze van ontwerpexpert en begeleider van het programma. Het Open Ruimte Platform deed beroep op Architecture Workrooms Brussels als externe expert om een toekomstverkenning en een analyse van de geïntegreerde gebiedsgerichte werking uit te voeren.

In het onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap nam dit bureau op vraag van het programmateam een procesondersteunende rol op. Het fungeerde als expert bij het beoordelen van de projecten. Het organiseerde, in samenwerking met en op vraag van het programmateam, vier begeleidingsdagen waar samen met de geselecteerde lokale coalities hun voorstellen verder werden uitgewerkt tot een voorstel van landinrichtingsproject. Het programmateam ondersteunde vervolgens de VLM en de geselecteerde lokale coalities door het aanbieden van kennis over het proces en de inhoud van het programma en door het bijeenbrengen van de lokale coalities voor een eerste onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring. De verder uitgewerkte projectvoorstellen werden ten slotte door de VLM gebundeld in het rapport over het onderzoek en de haalbaarheid van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap.

Met betrekking tot de indicatieve meerjarenavastleggingsplanning landinrichting “2019 + 2020-2029” kan het volgende worden verduidelijkt:

- In de indicatieve meerjarenavastleggingsplanning landinrichting “2018 + 2019-2028”, zowel samenvatting als detail, worden de bedragen in euro weergegeven, niet in k.euro. Het bij wijze van voorbeeld door de Inspectie van Financiën vermelde indicatief tekort van 81.000 euro in 2020 betreft bijgevolg een indicatief tekort van 81 euro.
- In de indicatieve meerjarenavastleggingsplanning landinrichting worden per project de volgende bedragen weergegeven: het gereserveerde subsidiebedrag, het bedrag van de reeds aangevraagde subsidies en een indicatieve spreiding van de nog aan te wenden subsidiebedragen. De indicatieve spreiding van de nog aan te wenden subsidiebedragen gebeurt op zodanige wijze dat de beschikbare jaarbudgetten volledig worden aangewend, maar zoals de Inspectie van Financiën terecht opmerkt, gaat het per project om een indicatieve spreiding, vermits het jaar van vastlegging van een subsidie afhankelijk is van een aantal factoren: het kunnen realiseren van de nodige grondverwerving, het tijdstip van oplevering van het technisch ontwerp van de werken, het bekomen van de nodige vergunningen of machtigingen,...
- In de indicatieve meerjarenavastleggingsplanning landinrichting “2018 + 2019-2028” die in 2018 werd opgesteld was reeds een subsidiebedrag opgenomen voor het landinrichtingsproject Water-Land-Schap. Dat subsidiebedrag werd toen geraamd op 5.000.000 euro, ingeschat als gemiddeld 500.000 voor een totaal van tien te selecteren projectvoorstellen. Gelet op de kwaliteit van de ingediende projectvoorstellen werden veertien voorstellen geselecteerd, en wordt het geraamde subsidiebedrag bijgesteld tot een totaal van 5.750.000 euro (variërend van 302.000 euro tot 500.000 per project).

Ten slotte is vastgesteld dat de ontwerpnota aan de Vlaamse Regering zoals die werd voorgelegd aan de Inspectie van Financiën, enkele materiële fouten bevatte:

- In de derde alinea van rubriek 2.2 (Geldende reglementering voor subsidiëring en budgettaire regeling) werd een verkeerde opsomming gegeven van partners die met de uitvoering van onderdelen van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap zullen worden belast.
- In de tabel “Samenvatting indicatieve meerjarenavastleggingsplanning landinrichting “2019 + 2020-2029” werden verkeerde jaartallen vermeld en werden voor het landinrichtingsproject ‘Water-Land-Schap’ verkeerde bedragen per jaar vermeld.

Het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting van 1 april 2019 gaat als bijlage 10.

3. Weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

4. Weerslag op de lokale besturen

Het aandeel van de lokale besturen op vlak van uitvoering en medefinanciering wordt maatregel per maatregel bepaald, in overleg met hen, en conform het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juni 2014 betreffende de landinrichting. De lokale besturen worden alleen effectief betrokken bij inrichtingsmaatregelen mits hun uitdrukkelijke instemming. Die instemmingen werden gegeven.

De overige inspanningen die van de lokale besturen worden verwacht, hebben betrekking op hun vertegenwoordiging in de planbegeleidingsgroep die de uitvoering van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap, in het bijzonder de opmaak van landinrichtingsplannen, zal begeleiden. Specifiek voor de gemeenten betreft het ook de organisatie van het openbaar onderzoek over de landinrichtingsplannen.

5. Kwaliteit van de regelgeving

Het voorontwerp van besluit is aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2019/69 van 12 februari 2019.

Het voorontwerp van besluit betreft geen reglementair besluit en vereist dan ook geen reguleringssimpactanalyse en geen advies van de Raad van State.

6. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd voorontwerp van besluit tot goedkeuring en instelling van het landinrichtingsproject Water-Land-Schap.

Koen VAN DEN HEUVEL
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw